

***SAYIN CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET
YILMAZ'IN ORTA VADELİ PROGRAM (2025-2027)
SUNUMU (5 EYLÜL 2024)***

Kıymetli Katılımcılar,

Sizleri şahsım, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan ve heyetimiz adına saygıyla ve muhabbetle selamlıyorum.

Bugün burada, Türkiye ekonomisinin gelecek üç yılını şekillendirecek olan Orta Vadeli Programa ilişkin politika çerçevesini, hedefleri ve uygulama araçlarını sizlerle paylaşmak üzere toplandık. Ekonomimizin büyümesi, istihdam görünümü, finansal ve fiyat istikrarı gibi kritik alanlarda nasıl bir yol haritası izleyeceğimizi Program yaklaşımımız ile ortaya koyacağız.

Sunumumuzda öncelikle OVP hazırlık sürecimizden bahsedip, geçmiş OVP'den itibaren son bir yıla dair değerlendirmelerimizi paylaşacağım. Sunumun kalan bölümünde güncellenmiş OVP'deki makroekonomik politika çerçevemizi aktararak, ekonomik ve mali hedeflerimizle beraber bunlara ulaşmamızı sağlayacak politika ve tedbirlerimizi özet bir şekilde ele alacağız.

Yeni OVP döneminin, ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Üç yıllık perspektifle hazırlanmış temel politika belgesi olan Orta Vadeli Program, Strateji ve Bütçe Başkanlığımız ve Hazine ve Maliye Bakanlığımız tarafından müştereken hazırlanarak Sayın Cumhurbaşkanımızın imzası ile resmileşmektedir.

Bu Programın amacı, makroekonomik politikaları belirlemek ve temel ekonomik büyüklükleri, gelir-gider tahminlerini, bütçe dengesini ve borçlanma durumunu ele almaktır. Ayrıca, kamu idarelerinin ödenek teklif tavanlarını içermektedir.

OVP, makroekonomik politika çerçevesi ve hedefleri ile öncelikli reform alanlarını ve takvimini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, ekonomik istikrarı sağlamak ve sürdürülebilir büyümeyi desteklemek için belirlenen politikalar ve reformlar, önümüzdeki üç yıllık dönemde ekonomimizin yol haritasını oluşturacaktır.

Malumunuz olduğu üzere, geçtiğimiz yıl yapılan genel seçimlerle birlikte ülkemizde siyasi belirsizlik ortadan kalkmış ve seçimsiz uzun bir döneme girilmiştir. Seçimlerin hemen ardından uygulamaya koyduğumuz ekonomi programıyla da politika belirsizliklerini ortadan kaldırdık. Güncellediğimiz bu Orta Vadeli Programla da kararlı bir şekilde ülkemizin istikrarını ve kalkınmasını sağlayacak, refahını artıracak politikaları hayata geçirmeye devam edeceğiz.

Ayrıca OVP'nin ilk yılına yönelik uygulanacak politikalar ve somut tedbirler, 2025 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda ayrıntılı olarak yer alacaktır.

OVP (2025-2027) HAZIRLIK SÜRECİ

Değerli Katılımcılar,

Orta Vadeli Program hazırlık sürecimizde, farklı paydaşlarla kapsamlı istişare toplantıları gerçekleştirdik. Bu süreçte, toplumsal ve ekonomik hayatın çeşitli aktörlerinden gelen görüş ve önerileri dikkate alarak, daha kapsayıcı ve etkin bir politika seti oluşturmayı amaçladık.

Bu süreçte sendikalar, meslek kuruluşları, iş dünyası temsilcileri, finansal kuruluşlar, tarım sektörü temsilcileri, esnaf temsilcileri ve sivil toplum kuruluşlarıyla yaptığımız bu toplantılar, toplumumuzun farklı kesimlerinin ihtiyaçlarını ve beklentilerini anlamamıza büyük katkı sağladı.

Bu çok yönlü ve katılımcı süreçle birlikte, siyasi sahiplenmenin yanı sıra OVP'nin tüm kesimler tarafından sahiplenilmesi ve uygulanabilirliğinin artırılmasını hedefliyoruz.

2025-2027 döneminde kapsayan OVP hazırlıkları belirli bir takvim çerçevesinde planlanmış ve adım adım ilerlemiştir.

Haziran ayında başlayan süreçte, kamu kurumları ile bütçe görüşmeleri başlatılmış ve ilgili kurumlardan politika ve tedbir önerileri toplanmıştır. Temmuz ve Ağustos aylarında, makroekonomik verilerin değerlendirilmesi, bütçe dengesi ve kamu harcamaları gibi temel konularda çeşitli analizler ve toplantılar yapılmıştır.

Ağustos ayının sonuna doğru, OVP taslağı nihai hale getirilmiş, ilgili kurumlara ve Ekonomi Koordinasyon Kuruluna sunulmuştur. Son olarak, Sayın Cumhurbaşkanımızın Onayı ile OVP, bugün Resmi Gazete'de yayımlanarak resmîyet kazanmaktadır.

Bu çalışma takvimi, OVP'nin hazırlık sürecindeki her bir adımın titizlikle planlandığını ve zamanında gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Şimdi, geçtiğimiz yıl yayınladığımız Orta Vadeli Program (OVP) (2024-2026) değerlendirmesine geçiyorum.

OVP (2024-2026) DEĞERLENDİRMESİ

Geçtiğimiz Eylül ayında uygulamaya koyduğumuz Orta Vadeli Program çerçevesinde son bir seneyi değerlendirdiğimizde, temel makroekonomik göstergelerdeki öngörü ve hedefler önemli oranda gerçekleşmiş olup, mevcut tahminler büyük oranda geçerliliğini korumaktadır. Bu, Programımızın etkinliğini ve öngörübilirliğini ortaya koymaktadır.

İlk olarak, öngördüğümüz takvime uygun olarak dezenflasyon sürecinin etkileri 2024 yılı Haziran ayından itibaren başlamıştır. Bu tarihten itibaren enflasyon oranında 23,5 puanlık bir düşüş kaydedilmiştir.

Büyüme kompozisyonundaki dengelenme ile birlikte cari işlemler dengesi, beklentilerimizin de altına gerileyerek olumlu bir tablo çizmiştir. İstihdam alanında ise iktisadi faaliyetteki dengelenme

eğilimine rağmen, işsizlik oranları hedeflerimizde de ötesinde bir iyileşme göstermiştir.

Kamu harcamalarında etkinlik ve verimlilik arttıka, bütçe açığı da tahminlerimizden daha olumlu bir seyir izlemiştir. Bu durum, kamu maliyesinin sürdürülebilirliğine katkıda bulunmuştur.

Ayrıca, makroekonomik göstergelerdeki bu olumlu gelişmeler, yatırımcıların ölkemize olan bakışını da olumlu yönde etkilemiş, kredi notları ve ulusal rezervlerimiz artarken, ölkemizin risk primi düşmüştür.

İzleyen yansılarda rakamsal olarak da ifade edeceğimiz bu sonuçlar, OVP (2024-2026) kapsamında uygulanan politikaların etkinliğini ve ekonomi üzerindeki olumlu etkilerini net bir şekilde ortaya koymaktadır. Programımız başarıyla çalışmaktadır.

2023 yılı boyunca yaşanan küresel ve bölgesel zorluklara rağmen, Türkiye ekonomisi istikrarlı bir büyüme gösterdi. Deprem felaketine ve küresel olumsuz gelişmelere rağmen, ekonomimiz yüzde 5,1 oranında büyüyerek 14 yıl boyunca kesintisiz büyüme sürecini devam ettirmiştir.

2024 yılının ilk yarısında milli gelir büyümesi yüzde 3,8 olarak gerçekte olmuş olup, ekonomimizin sağlam temeller üzerinde büyümeye devam ettiğini göstermektedir. Yurt içi talebin büyümeye katkısı 2023 yılına göre önemli oranda azalmış, buna karşın net mal ve hizmet ihracatı büyümeye pozitif katkı sağlamıştir. Ayrıca, 2023 yılında sanayi sektörü, küresel sıkılaştırıcı politikalardan etkilenmiş ve milli gelir büyümesinden daha yavaş büyümüştür. Ancak, alınan önlemler sayesinde ekonomide dengeli bir büyüme kompozisyonu yakalanmıştir.

Enflasyon tarafında ise, geçiş dönemi tamamlanmış ve dezenflasyon dönemi başlamıştir. 2024 yılının Ağustos ayı itibarıyla birikimli TÜFE artış oranı bir önceki yılın aynı dönemine göre gerileyerek yüzde 52 olarak kaydedilmiştir. Bu durum, dezenflasyon sürecinin etkili olmaya

başladığını göstermektedir. Eylül ve sonrası bu eğilimin sürmesini bekliyoruz.

Son bir yılda istihdam güçlü artışını sürdürürken işsizlik oranları önemli düzeyde gerilemiştir. 2023'ün ikinci çeyreğinde 31 milyon 556 bin kişi olan istihdam, 2024 yılının ikinci çeyreğinde 32 milyon 661 bin kişiye ulaşmıştır. Son 1 yılda 1 milyon 105 bin ilave istihdam imkanı oluşmuştur. Bu artış, ekonominin farklı sektörlerinde istihdam olanaklarının arttığını ve işgücüne katılımın desteklendiğini göstermektedir.

Diğer yandan, işsizlik oranlarına baktığımızda, 2023 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 9,7 olan işsizlik oranı, bu yılın ikinci çeyreğinde yüzde 8,8'e gerilemiştir. İşsizlik oranındaki bu düşüş, istihdam artışının ve ekonominin genel olarak güçlenmesinin bir sonucudur.

İstihdamdaki artış ve işsizlikteki düşüş, uygulanan ekonomi politikalarının etkinliğini ortaya koymaktadır. İstihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılması yönündeki bu olumlu eğilimlerin, yeni OVP döneminde de devam etmesini hedefliyoruz.

2003-2022 yılları arasında cari işlemler açığımızın GSYH'ye oranı ortalama olarak yüzde -3,7 seviyesindedir. 2023 Mayıs ayı itibarıyla cari işlemler açığımızın milli gelire oranla yüzde -6,9 seviyesine kadar yükseldiği dikkat çekmektedir. Bu, 2023 yılının ilk yarısında yaşanan dış ticaret dengesizliklerinin ve küresel ekonomik koşulların etkilerini yansıtmaktadır.

2023 yılının Aralık ayı itibarıyla, cari işlemler açığının milli gelire oranının yüzde -4,0 seviyesine gerilediğini görmekteyiz. Bu düşüş, yılın ikinci yarısında alınan önlemler ve gerçekleştirilen ekonomik reformların etkisiyle dış ticaret dengesinde sağlanan iyileşmeleri göstermektedir. Son olarak, 2024 yılının Haziran ayı itibarıyla cari işlemler açığı daha da gerileyerek milli gelirin yüzde 2,2'sine düşmüştür. Böylelikle, Türkiye ekonomisinin dış finansman ihtiyacının

azaldığını ve dış ticaret dengesinde sağlanan iyileşmenin devam ettiğini görmekteyiz.

Cari işlemler açığındaki bu gerileme, ekonomimizin dış şoklara karşı direncinin arttığını ve sürdürülebilir bir dış ticaret dengesine doğru ilerlediğimizi göstermektedir. Uzun dönem ortalamalarının altına inen cari işlemler açığı, Türkiye'nin makroekonomik istikrarını güçlendirecek önemli bir gelişmedir. Bu olumlu tablo, yeni OVP dönemi için atılacak adımlarla daha da pekiştirilecektir.

Türk Lirası'na olan güven önemli düzeyde artmış ve TL mevduatlarının toplam mevduatlar içindeki payı ciddi bir yükseliş kaydetmiştir. 2023 yılının Ocak ayında TL mevduatlarının toplam mevduatlar içindeki payı yaklaşık yüzde 38,9 seviyesindeyken, bu oran yıl boyunca güçlü bir şekilde artarak 2024 yılı Ağustos ayında yüzde 53,6 seviyesine yükselmiştir. Bu artış, TL'ye olan güvenin arttığını ve vatandaşların tasarruflarını yerli para biriminde değerlendirme eğilimlerinin güçlendiğini göstermektedir.

Öte yandan, KKM mevduatlarının payına baktığımızda, yıl ortalarında yüzde 30'lara yaklaşan oran, Ağustos 2024'te yüzde 10,1'e gerilemiştir. Nominal olarak 3,4 trilyon TL'ye ulaşarak zirveyi gören KKM bakiyesi geçtiğimiz hafta itibarıyla 1,6 trilyon TL'ye gerilemiştir. Zirve döneminde yaklaşık 140 milyar doları gören KKM'den finansal piyasalardaki denge gözetilerek kademeli bir çıkış stratejisiyle bakiye azaltılmış ve halihazırda 47,8 milyar dolara kadar inmiştir. Aynı dönemde, yabancı para (YP) mevduatlarının payı ise Ocak 2023'te yüzde 44,4 seviyesinde iken, Ağustos 2024'te yüzde 36,3 seviyesine gerilemiştir.

Bu eğilimler, ekonomi politikalarının etkisi ve finansal istikrarı sağlamak amacıyla atılan adımların başarısını ortaya koymaktadır. Özellikle TL'nin güçlenmesi ve milli para birimine olan güvenin artması, enflasyonla mücadelede ve makroekonomik istikrarın sağlanmasında

önemli bir gelişmedir. Türkiye ekonomisinin gelecekte de bu olumlu eğilimleri sürdürmesini bekliyoruz.

Brüt uluslararası rezervlerimizin 26 Mayıs 2023 tarihinde 98,5 milyar dolar seviyesinden 23 Ağustos 2024 tarihinde 150,4 milyar dolara yükseldiğini görmekteyiz. Bu, rezervlerimizde 52 milyar dolarlık bir artışı ifade etmektedir ve ekonomimizin dış şoklara karşı dayanıklılığını artırmak adına önemli bir gelişmedir.

Risk primi ise, Mayıs 2023'te 703 baz puan seviyesindeyken, 3 Eylül 2024 itibarıyla 283 baz puana gerilemiştir. Bu düşüş, uluslararası piyasalarda Türkiye'ye olan güvenin arttığını ve risk algısının önemli ölçüde azaldığını göstermektedir. Dış finansmana erişimi kolaylaştıran, ve maliyetini düşüren bu gelişmeyi daha ileri noktalara taşımayı hedefliyoruz.

Rezervlerdeki artış, risk primindeki düşüş ve TL mevduatların artışı, ekonomi politikalarının doğru yönde ilerlediğinin ve piyasalarda olumlu bir hava oluştuğunun somut göstergeleridir.

Bütçe dengesi, kamu maliyesinin sürdürülebilirliğini ve ekonomik istikrarı sağlamak adına büyük önem taşımaktadır. 2003-2023 yılları arasında bütçe dengesi ortalama olarak GSYH'nin yüzde 2,6'sı seviyesindeydi. 2023 yılı için Bütçe Kanunu ile öngördüğümüz bütçe açığı yüzde 3,5 iken yaşanan deprem felaketi ve bunun ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerinin yansımalarıyla Eylül ayında OVP'de yüzde 6,4 oranında bir bütçe açığı öngörülmüştür. Bu dönemde, deprem felaketi, emekliliğe hak kazanma koşullarına yönelik düzenlemeler ve kamu personeline yönelik ücret artışlarına dair düzenlemeler sonrası artan kamu harcamaları, bütçe dengesinin bozulmasına yol açmıştır.

Bütün bunlara rağmen, alınan tedbirler ve uygulanan maliye politikalarıyla 2023 yılının Aralık ayı itibarıyla bütçe açığı yüzde 5,2'ye gerilemiştir. Bu rakamın yüzde 3,6'lık kısmı doğrudan deprem etkisinden kaynaklanmıştır. Bununla birlikte, bu amaçla yapılan harcamalar geçici özellik taşıdığından yapısal dengeyi bozmamaktadır.

Ayrıca depreme yönelik harcamaların önemli bir kısmı yatırım niteliği taşımaktadır.

Orta Vadeli Program 2024-2026 dönemi kapsamında öncelikli reform alanlarında atılan adımların zaman çizelgesinde görüldüğü gibi, Program çerçevesinde belirlenen reform tedbirleri, çeşitli çeyreklerde farklı yoğunluklarda yer almaktadır.

2024 yılının birinci çeyreğinde, 26 reform tedbirinin planlandığını ve bunlardan 20'sinin başarıyla tamamlandığını görmekteyiz. Bu, Programın başlangıcında önemli bir ilerleme kaydedildiğini ve öngörülen tedbirlerin büyük çoğunluğunun planlanan sürede hayata geçirildiğini göstermektedir.

İkinci çeyrekte ise 8 tedbir planlanmış ve bunların 2'si tamamlanmıştır. Bu dönemde tamamlanmamış tedbirler üzerinde çalışılmaya devam edilmiştir ve bu, reformların dinamik yapısını ve uygulama süreçlerindeki esnekliği yansıtmaktadır. Ayrıca, sürekli nitelikteki 2 tedbirin de bulunduğunu not etmek önemlidir.

Toplamda, 2024 yılının ilk yarısında 36 tedbirin planlandığı ve bunlardan 24'ünün başarıyla tamamlandığı görülmektedir. Bu da, reform sürecinde belirlenen hedeflere büyük oranda ulaşıldığını ve OVP kapsamında önemli adımların atıldığını göstermektedir.

İklim Kanunu, Kamu İhale Kanunu ve KİT Yönetişim Kanunu gibi hazırlıkları tamamlanan pek çok düzenleme ile reform programında öngörülen takvime uygun olarak eylemlerimiz tamamlanacaktır.

MAKROEKONOMİK POLİTİKA ÇERÇEVESİ

Değerli Katılımcılar,

Şimdi ise önümüzdeki üç yıllık süreç için oluşturduğumuz Orta Vadeli Program (OVP) (2025-2027)'da belirlenen makroekonomik politika çerçevesi ve temel amaçları inceleyeceğiz. Öncelikle makro politika çerçevesiyle başlıyoruz.

2025-2027 dönemi Programının temel amacı, enflasyonun kademeli olarak tek haneli seviyelere düşürülmesi, büyüme potansiyelimizin dezenflasyon süreciyle uyumlu şekilde yükseltilmesi, yapısal reformlarla verimliliğe dayalı yatırım, istihdam, üretim ve ihracatın artırılması, sağlanacak refah artışıyla gelirin toplumumuzun tüm kesimlerine daha adil bir şekilde dağıtılmasıdır.

Bu hedefler doğrultusunda, para, maliye ve gelirler politikalarının güçlü bir şekilde eşgüdümü sağlanacak ve enflasyonla mücadele öncelikli bir alan olarak ele alınacaktır.

Bu yeni OVP dönemiyle birlikte, ekonomimizin sürdürülebilir büyüme ve istikrar hedeflerini gerçekleştirmek üzere atılacak adımları ve öncelikleri belirliyoruz.

Bu bağlamda, büyümenin kaynaklarında, beşeri sermayenin güçlendirilmesi, sabit sermaye yatırımlarının artırılması ve toplam faktör verimliliğinin yükseltilmesi öncelikli olacaktır. Böylece, ekonomimizin rekabet gücünü artıracak ve uzun vadede sürdürülebilir bir büyüme patikasına oturacaktır.

Yapısal reformlarla verimliliğe dayalı yatırım, istihdam, üretim ve ihracatın artırılması, bir diğer kritik stratejimizdir. Bu reformlar, ekonomimizin temel yapısını güçlendirerek daha verimli bir üretim ve ticaret ortamı yaratmayı hedeflemektedir. Orta ve uzun vadede, bu reformların katkısıyla, orta-üst gelir grubundan üst gelir grubuna çıkılması öngörülmektedir.

Deprem yaralarının sarılması ve daha dirençli şehirler oluşturulmasının yanı sıra, gelirin tüm kesimlere adil bir şekilde dağılımı sağlanarak toplumsal refahın artırılması amaçlanmaktadır. Ekonomik büyümenin herkes için eşit fırsatlar sunmasını ve toplumun tüm kesimlerine yayılmasını sağlamak ana amaçlarımızdandır.

Son olarak, demografik fırsat penceresinden azami düzeyde faydalanılması, kadınların ve genç nüfusun ekonomiye kazandırılması

hedeflenmektedir. Bu, uzun vadeli ekonomik büyüme için büyük bir potansiyel taşımaktadır.

Bu yeni OVP dönemi, Türkiye'nin ekonomik yapısını güçlendirmek ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için atılacak önemli adımları kapsamaktadır. Programın tüm bu strateji ve hedefleri, ülkemizin refah seviyesini yükseltecek ve küresel arenada rekabet gücümüzü artıracaktır.

Bu noktada, sizlerle yeni OVP dönemi için belirlediğimiz öncelikli reform alanlarını paylaşacağım. Yeni OVP döneminde, ekonomimizin sürdürülebilir büyüme ve gelişme hedeflerine ulaşabilmesi için çeşitli alanlarda reformlar yapılması öngörülmektedir.

İlk olarak, “Makroekonomik ve Finansal İstikrarın Kalıcı Hale Getirilmesi” hedefimiz bulunmaktadır. Bu reform alanı, enflasyonun kalıcı olarak tek haneye düşürülmesi, kamu maliyesinin disiplin altına alınması ve finansal istikrarın sağlanması gibi unsurları kapsamaktadır. Ekonomimizin dış şoklara karşı daha dirençli olabilmesi için güçlü bir makroekonomik temel oluşturmak önemlidir.

“Kamu Mali Reformlarının Hayata Geçirilmesi” ise, kamu harcamalarında etkinliğin artırılması, bütçe disiplininin sağlanması ve kamu borcunun yönetilebilir seviyelere çekilmesi gibi adımları içermektedir. Bu reformlar, kamu maliyesinin sürdürülebilirliğini artırarak uzun vadeli ekonomik istikrarı destekleyecektir.

Bir diğer öncelikli alan, “Ar-Ge ve Yenilikçilik Kapasitesinin Geliştirilmesi”dir. Bu, ekonomimizin yenilikçilik kapasitesini artırarak yüksek katma değerli üretimi teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Ar-Ge yatırımlarının ve yenilikçi projelerin desteklenmesi, Türkiye'nin rekabet gücünü artıracak ve teknoloji odaklı bir büyüme modeline geçişini hızlandıracaktır.

“Yeşil ve Dijital Ekonomiye Geçişe Yönelik Teknolojik Dönüşümün Sağlanması” da önceliklerimiz arasında yer alıyor. Bu alan, sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda çevre dostu üretim

yöntemlerinin ve dijitalleşmenin yaygınlaştırılmasını kapsamaktadır. Bu adımlar, hem çevresel sürdürülebilirliği hem de ekonomik verimliliği artıracaktır.

Ayrıca, “Beşeri Sermayenin Güçlendirilmesi ve İşgücü Piyasasının Etkinleştirilmesi” reformlarıyla, iş gücünün niteliğini artırmayı ve istihdam oranlarını yükseltmeyi hedefliyoruz. Eğitim ve beceri geliştirme programlarına yatırım yaparak, işgücümüzü geleceğin ihtiyaçlarına hazırlamayı amaçlıyoruz.

“İş ve Yatırım Ortamının İyileştirilmesine Devam Edilmesi” de bir diğer önemli alan olarak karşımıza çıkmaktadır. İş yapma kolaylığının artırılması, yatırımcı dostu politikaların sürdürülmesi ve bürokrasinin azaltılması ile ekonomimizin rekabet gücü artırılabilecektir.

Son olarak, “Ekonomide Kayıt Dışılığın Azaltılması” da kritik bir reform alanıdır. Kayıt dışı ekonomiyle mücadele ederek, haksız rekabeti engellemeyi, vergi tabanını genişletmeyi, vergi adaletini sağlamayı ve kamu gelirlerini artırmayı amaçlıyoruz.

Bu temel politika alanları, Türkiye'nin sürdürülebilir büyüme ve kalkınma hedeflerine ulaşması için gerekli olan yapısal değişiklikleri hayata geçirecek ve ekonomimizin uzun vadeli istikrarını sağlayacaktır.

KÜRESEL GÖRÜNÜM

Değerli Katılımcılar,

Şimdi ise küresel ekonomiye dair güncel veriler ve projeksiyonlarla, Türkiye'nin bu ortamda nasıl konumlandığını ve hedeflerimizi paylaşacağım.

Küresel hasıla projeksiyonlarına baktığımızda, dünya ekonomisinin 2023 yılında yüzde 3,3 oranında büyüdüğünü ve 2024 yılında büyüme hızının biraz yavaşlayarak yüzde 3,2 seviyesine gerilediğini görüyoruz. 2025-2027 yılları arasında ise küresel büyüme oranının yüzde 3,1 ila yüzde 3,3 arasında yatay seyretmesi beklenmektedir. Bu durum, küresel ekonomik aktivitenin, özellikle gelişmiş ülkelerdeki

yavaşlamaların etkisiyle, sabit bir büyüme patikasında ilerleyeceğini göstermektedir.

Özellikle Avro Bölgesi ve ABD ekonomilerinde büyüme oranlarının daha düşük seviyelerde olması beklenmektedir. Avro Bölgesi için büyüme oranının yüzde 0,5'ten yüzde 1,3'e yükselmesi ve ABD'de ise yüzde 2,5'ten yüzde 2,1'e gerilemesi beklenmektedir.

Çin ve Hindistan hariç gelişmekte olan ekonomiler için ise, büyüme oranlarının 2023'te yüzde 3,5'ten başlayıp 2027'de yüzde 3,9 seviyesine çıkması beklenmektedir. Bu ülkeler, küresel büyümenin motoru olarak hareket etmeye devam edeceklerdir.

Son olarak, küresel ticaret hacmi beklentilerine bakacak olursak, 2023 yılında yüzde 0,3 ile sınırlı bir artış görülürken, 2024 yılında yüzde 3,0'a yükselmesi ve takip eden yıllarda yüzde 3,3 ila yüzde 3,5 aralığında dengelenmesi öngörülmektedir. Bu artış, küresel ticaretin toparlandığını ve yeniden büyüme yoluna girdiğini göstermektedir.

Türkiye'nin ihracat performansını etkileyen küresel büyüme dinamikleri, özellikle Avrupa Birliği (AB) ve Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA) bölgesi gibi ana ticaret ortaklarımızın ekonomik büyüme oranlarına bağlıdır. Bu iki bölgenin ihracatımızdaki payı yüzde 60'ın üzerindedir.

AB'nin 2023 yılında yüzde 0,6 olan büyüme oranının, 2024 yılında yüzde 1,2'ye ve 2025 yılında yüzde 1,8'e yükselmesi beklenmektedir. MENA bölgesine baktığımızda ise, 2023 yılında yüzde 1,8 olan büyüme oranının, 2024'te yüzde 2,2'ye ve 2025'te yüzde 4,0'e çıkacağı öngörülmektedir.

Söz konusu büyüme tahminleri, dış talep koşullarının Türkiye için daha destekleyici olacağını göstermektedir. Bu da, Türkiye'nin dış ticaret dengesine ve genel ekonomik büyümesine olumlu yansıtacaktır.

ABD ve AB faiz oranlarındaki düşüş beklentileri, küresel finansal koşulların iyileşmeye başlayacağını ve bu durumun Türkiye gibi

gelişmekte olan ekonomilere olumlu yansımaları olacağını göstermektedir.

2020 yılı itibarıyla özellikle pandemi sürecinin başlamasıyla birlikte küresel emtia fiyatlarında belirgin bir dalgalanma yaşanmıştır. 2021 ve 2022 yıllarında, ekonomik toparlanma ve arz-talep dengesizlikleri nedeniyle emtia fiyatlarında ciddi artışlar görülmüştür.

Ancak, 2023 yılı itibarıyla bu fiyatlarda bir dengelenme gözlenmiştir. 2024 ve 2025 yıllarına dair tahminler, emtia fiyatlarının daha ılımlı bir seyir izleyeceğini ve aşırı dalgalanmaların azalacağını öngörmektedir. Genel emtia fiyatlarında bir stabilizasyon, baz metallerde ise ılımlı bir düşüş beklentisi bulunmaktadır. Gıda ve enerji fiyatlarının da benzer şekilde, daha dengeli bir seviyede kalacağı tahmin edilmektedir.

Bu iyileşme ve ılımlı seyir beklentisi, ithalatçı bir ülke olarak Türkiye ekonomisi açısından önemli avantajlar sunmaktadır.

Sonuç olarak, OVP 2025-2027 dönemi boyunca küresel emtia fiyatlarında beklenen bu ılımlı seyir, sanayide girdi maliyetleri, Türkiye ekonomisinin dış ticaret dengesi, enflasyon kontrolü ve genel ekonomik istikrar açısından olumlu bir tablo çizmektedir.

ORTA VADELİ PROGRAM HEDEFLERİ

Değerli Katılımcılar,

Şimdi ise sizlere yeni Orta Vadeli Program hedeflerinden bahsedeceğim.

2023 yılında Gayri Safi Yurt İçi Hasıla büyümesi yüzde 5,1 olarak gerçekleşmiştir. Bu büyüme oranı, pandemi sonrası toparlanmanın etkilerini ve Türkiye ekonomisinin direncini yansıtmaktadır. Ancak, yüksek enflasyon riskinin bertaraf edilmesi ve dengelenme süreci, daha ılımlı ve sürdürülebilir bir büyüme sürecini gerektirmektedir.

Bu çerçevede, 2024 yılında bölgemizde artan jeopolitik gerilimlerin de etkisiyle, büyüme oranının yüzde 3,5 oranında gerçekleşmesi

beklenmektedir. Önceki OVP'ye göre yüzde 0,5'lik bir aşağı yönlü revizyon söz konusudur.

2025 yılına geldiğimizde, büyüme oranının toparlanarak yüzde 4,0 seviyesine ulaşması hedeflenmektedir. Bu dönemde, ekonomik reformlar ve yapısal düzenlemelerin etkisiyle, büyümenin tekrar hız kazanması öngörülmektedir. 2026 ve 2027 yıllarında ise büyüme oranlarının sırasıyla yüzde 4,5 ve yüzde 5,0 seviyelerine çıkması planlanmaktadır. Bu hedefler, ekonominin potansiyel büyüme kapasitesine ulaşmasını ve uzun vadede istikrarlı bir büyüme eğilimi yakalamasını amaçlamaktadır.

Bu büyüme patikası, enflasyonist baskı oluşturmadan, sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı hedefleyen bir yaklaşımla oluşturulmuş olup dezenflasyon süreciyle uyumludur. Kısa vadede enflasyonla mücadelede büyüme üzerinde geçici etkiler yapsa da, orta ve uzun vadede iki hedef uyumludur.

Enflasyonun düştüğü bir ortamda ekonomide dengeli ve istikrarlı bir büyüme sağlamak, hem iç piyasalarda hem de küresel alanda Türkiye'nin rekabet gücünü artıracak ve ekonomik refahı sürdürülebilir kılacaktır.

Yeni OVP dönemi, dengeli bir büyüme stratejisiyle, ülkemizin ekonomik hedeflerine ulaşmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, büyüme oranlarını optimize ederek, hem enflasyonla mücadeleyi sürdürecektir hem de ekonomik büyümeyi destekleyeceğiz.

2023 yılında GSYH'miz cari fiyatlarla 26,5 trilyon TL seviyesindeyken, 2024 yılında bu rakamın 44,2 trilyon TL'ye çıkması beklenmektedir. Dolar cinsinden bakıldığında, milli gelirimizin 2024 sonunda 1 trilyon 331 milyar dolar ve kişi başına gelirimizin ise 15.551 dolar olmasını bekliyoruz. 2027 yılına geldiğimizde ise GSYH'nın 83,1 trilyon TL seviyesine ulaşması öngörülmüyor. Dolar cinsinden bakıldığında ise, GSYH'nın 2023 yılında 1,1 trilyon dolar seviyesinden 2027 yılında 1,8 trilyon dolara yükselmesi hedeflenmektedir.

Kişi başına düşen gelir ise, 2023 yılında 13 bin 243 dolar seviyesindeyken, 2027 yılı sonunda 20 bin 420 dolara ulaşması planlanmaktadır. Bu göstergeler, ekonomimizin büyüme eğilimini sürdüreceğini ve refah seviyesinin artacağını göstermektedir.

Hükümetlerimiz döneminde refah artışı en önemli önceliklerimizden olmuş, 2002-2023 yılları arasında son yirmi yıllık dönemde milli gelirimiz 238 milyar dolardan 1 trilyon 130 milyar dolar büyüklüğüne ulaşmıştır. Bu dönemde vatandaşlarımızın satın alma gücü de önemli oranda ilerleme kaydetmiş, kişi başına düşen milli gelirimiz satın alma gücü paritesine göre 9 bin 279 dolardan 42 bin 997 dolara yükselmiştir. Ülkemiz, nominal dolar bazında 17 nci, SAGP bazında ise 11 inci büyük ekonomi konumuna gelmiştir.

2023 yılında işsizlik oranı yüzde 9,4 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran, pandemi sonrası toparlanma sürecinin ve küresel ekonomik belirsizliklerin işgücü piyasası üzerindeki etkilerini yansıtmaktadır. 2024 yılı için ise işsizlik oranının yüzde 10,3 olan geçen yılki tahminin oldukça altında, yüzde 9,3 seviyesine gerilemesi beklenmektedir. Bu düşüş, ekonomideki toparlanmanın devam ettiğini ve işgücü piyasasında kısmi bir iyileşme yaşandığını göstermektedir.

2025 yılına geldiğimizde, işsizlik oranının yüzde 9,6 seviyesinde olacağı öngörülmektedir. Bu artış, ekonominin yeniden dengelenme sürecinin bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Ancak, 2026 ve 2027 yıllarında işsizlik oranlarının sırasıyla yüzde 9,2 ve yüzde 8,8 seviyelerine gerilemesi beklenmektedir. Söz konusu düşüş eğilimi, ekonomik büyüme ve yapısal reformların işgücü piyasası üzerindeki olumlu etkilerini yansıtmaktadır.

OVP dönemi boyunca toplamda 2,3 milyon ilave istihdam oluşturulması hedeflenmektedir. Bu hedef, ekonominin büyüme potansiyelini artırırken, işsizliğin kademeli olarak azaltılmasını sağlayacaktır. İşgücü piyasasındaki bu olumlu gelişmeler, Türkiye'nin sosyal ve ekonomik kalkınmasına önemli katkılarda bulunacaktır.

Sonuç olarak, Programdaki işsizlik projeksiyonları, Türkiye'nin istihdam piyasasında yapısal dönüşümler gerçekleştirmeye ve işsizlik oranlarını düşürmeye yönelik kararlılığını ortaya koymaktadır.

İşgücüne katılım oranının 2023 yılında yüzde 53,3 iken, 2027 yılı sonunda yüzde 56'ya çıkması öngörülmektedir. Bu artış, işgücünün ekonomiye katılımının güçlendiğini ve istihdam oluşturma kapasitesinin arttığını göstermektedir.

İstihdam oranı açısından bakıldığında, 2023 yılında yüzde 48,3 olan istihdam oranının, 2027 yılında yüzde 51,1'e yükselmesi bekleniyor. Bu artış, daha fazla kişinin işgücü piyasasına katılacağını ve istihdam edileceğini göstermektedir. İşsizlik oranında da 2023'teki yüzde 9,4 seviyesinden 2027'de yüzde 8,8 seviyesine kademeli bir düşüş öngörülmektedir. Bu düşüş, işgücü piyasasının daha da iyileşeceğini ve ekonominin istihdam oluşturma kapasitesinin artacağına işaret etmektedir.

Hükümetlerimiz döneminde yeni istihdam serisinin başladığı 2005 yılı ile 2023 arasında toplam 12,2 milyon kişinin istihdamı sağlanarak istihdam düzeyi 19,4 milyondan 31,6 milyona yükselmiştir. Aynı dönemde nüfusumuz 17,6 milyon artmış, artan nüfusun yaklaşık yüzde 70'ine istihdam imkanı sağlanmıştır.

Programın en temel amacı fiyat istikrarını sağlamaktır. 2023 yılında, küresel tedarik zinciri sorunları, enerji fiyatlarındaki dalgalanmalar ve iç talep koşulları dahil pek çok olumsuz gelişmenin etkisiyle, enflasyon oranı yüzde 64,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. Uygulamaya konulan sıkı para ve maliye politikalarıyla 2024 yılı için enflasyon oranının yüzde 41,5'e gerileyerek, enflasyonla mücadelede önemli bir mesafe katılması beklenmektedir.

2025 yılı itibarıyla, enflasyon oranının daha da gerileyerek yüzde 17,5 seviyesine inmesi hedeflenmektedir. Bu dönemde, ekonominin dengelenmesi ve para politikalarının istikrarlı bir şekilde uygulanması, enflasyonun tek hanelere inmesinde kritik rol oynayacaktır. 2026 yılına

geldiğimizde, enflasyonun yüzde 9,7 ile tek haneli seviyelere gerilemesi ve 2027 yılında yüzde 7,0'ye gerilemesi öngörülmektedir.

Bu projeksiyonlar, Türkiye ekonomisinin sürdürülebilir bir büyüme ortamına geçiş yaparken, enflasyonla mücadelede de kararlı bir duruş sergileyeceğini göstermektedir. Dezenflasyon sürecinin başarılı bir şekilde yürütülmesi, ülkemizin ekonomik istikrarını koruma ve refah seviyesini yükseltme hedeflerine ulaşmasına katkı sağlayacaktır.

Enflasyonun tek haneli seviyelere düşmesi, yalnızca fiyat istikrarını sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda uzun vadede yatırım ortamını iyileştirerek, ekonomik büyümeyi destekleyecektir. Önümüzdeki dönemde, bu hedeflere ulaşmak için para, maliye ve yapısal reform ayaklarından oluşan bütüncül stratejimizle ve tüm ekonomik aktörlerle birlikte çalışmaya devam edeceğiz.

2023 yılında cari işlemler açığının milli gelire oranı yüzde 4,0 olarak gerçekleşmiştir. Ancak, 2024 yılının sonunda bu oranın yüzde 1,7'ye düşmesi beklenmektedir. Tahminimiz olan yüzde 3,1'in altında olan bu önemli düşüş, Türkiye'nin ekonomik yapısında başlayan dönüşüm ve dış ticaret politikasındaki stratejik değişimlerin bir sonucudur.

2025 yılında cari işlemler açığının milli gelire oranının yüzde 2,0 seviyesinde olması öngörülmektedir. Bu dönemde, ihracatta çeşitliliğin artması ve enerji maliyetlerindeki düşüşler, cari işlemler açığının iyileştirilmesine yardımcı olacaktır. 2026 ve 2027 yıllarına geldiğimizde, cari işlemler açığının milli gelire oranının sırasıyla yüzde 1,6 ve yüzde 1,3 seviyelerine gerilemesi hedeflenmektedir. Bu, Türkiye'nin dış ticaret açığını sürdürülebilir bir şekilde yönetme kapasitesinin artacağını göstermektedir.

Bu projeksiyonlar, Türkiye'nin cari işlemler dengesinde iyileşme sağlamak için attığı adımların ve yapısal reformların bir sonucudur. Özellikle, yüksek katma değerli üretimi hedefleyen yeni sanayi politikası ile ihracatın artırılması, enerji gibi kritik sektörlerde ithalat

bağımlılığının azaltılması ve dış ticaretin optimize edilmesi, cari açığın sürdürülebilir bir seviyeye çekilmesinde kritik rol oynamaktadır.

Sonuç olarak, bu hedefler, Türkiye'nin ekonomik yapısını güçlendirme ve dış ticaret dengesini sağlama yönündeki kararlılığını yansıtmaktadır. Ekonomimizin sürdürülebilir büyüme patikasında ilerlemesi ve dış şoklara karşı dayanıklılığının artırılması için gereken tüm tedbirler alınmaya devam edilecektir.

Dış ticaret verilerine bakıldığında 2023 yılında ihracatımız 255,6 milyar dolar olarak gerçekleşirken, ithalatımız 362 milyar dolar seviyesinde kaydedilmiştir. 2024 yılında ihracatın 264 milyar dolara yükselmesi, ithalatın ise 345 milyar dolara düşmesi beklenmektedir. Program dönemi boyunca, ihracatın kademeli olarak artarak 2027 yılı sonunda 319,6 milyar dolara ulaşması, ithalatın ise 417,5 milyar dolara çıkması öngörülmektedir. Bu veriler, dış ticaret açığımızın kademeli olarak daralacağını ve ekonomimizin ihracat odaklı büyüme stratejisinin güçleneceğini göstermektedir.

Cari işlemler cephesinde, turizm gelirlerimiz 2023 yılında 55,9 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir ve 2027 yılına kadar bu rakamın 74,1 milyar dolara yükselmesi beklenmektedir. 2023 yılında cari açığın 45 milyar dolar olarak kaydedilmiştir. Bu açığın, 2024 yılında 22 milyar dolara kadar düşmesi ve 2027 yılında 22,6 milyar dolara gerilemesi beklenmektedir. Milli gelire oran olarak ise cari işlemler açığının 2023'te yüzde 4 iken, 2027'de yüzde 1,3 seviyesine kadar gerileyeceği öngörülmektedir. Cari işlemler dengesinin iyileşmesiyle ekonomimizin dış finansman ihtiyacı azalacaktır.

Deprem kaynaklı harcamaların sürmesine rağmen, mali disiplinin güçlendirilmesine yönelik adımlar sayesinde bütçe dengelerinde hızlı bir toparlanma görülmektedir. 2024 yılında bütçe açığının bu yıl bütçede öngörülen yüzde 6,4'lük hedefin oldukça altında, milli gelire oranla yüzde 4,9 düzeyinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Bütçe açığının, 2025 yılında yüzde 3,1 olarak gerçekleşmesi

hedeflenmektedir. Bütçe açığının milli gelire oranının, OVP döneminde kademeli olarak azalarak 2027 yılında yüzde 2,5 düzeyine gerilemesi öngörülmektedir.

Bütçe açığının 2024 yılında, bütçede öngörülenin 503 milyar TL altında, 2 trilyon 149 milyar TL düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Bu gelişmede, artış gösteren gelirlere karşılık alınan tedbirlerin etkisiyle harcamalarda artışın sınırlı tutulması belirleyici olmuştur.

2025 yılında, bütçe açığının 1 trilyon 931 milyar TL olması ve 19 milyar TL faiz dışı fazla verilmesi hedeflenmektedir. Bütçe açığının, kamu harcamalarında etkinliği artıran uygulamaların etkisiyle bu yıl milli gelire oranla yüzde 4,9 düzeyiyle sınırlı kalması beklenmektedir. 2025 yılında, gelir artırıcı çabaların yanı sıra harcamalarda tasarruf odaklı yaklaşımın güçlendirilerek sürdürülmesiyle, milli gelire oranla bütçe açığının yüzde 3,1 düzeyine gerilemesi hedeflenmektedir.

Bütçe gelir ve harcama patikasına bakıldığında harcamaların milli gelire oranının aşağı yönlü, gelirlerin ise yukarı yönlü programlandığını görebilmekteyiz. Harcamaların milli gelire oranında 2 puana yakın düşüş, enflasyonla mücadelede maliye politikasının destekleyici rolünü açıkça göstermektedir.

Hükümetlerimizin en büyük başarılarından biri mali disiplini tesis etmesi olmuştur. Mali disiplini, ekonomide istikrarı ve güveni artıran bir çıpa olarak korumaya ve güçlendirmeye devam ediyoruz. 2003-2023 yılları arasında bütçe açığının milli gelire oranının ortalaması yüzde 2,6 olarak gerçekleşmiştir. 2002 yılında aynı oran % 10'un üzerindeydi.

Geçmiş dönemlerde konjonktürel nedenlerle bütçe açığının hızlı yükselebildiği dönemler yaşanmış olmakla birlikte, Hükümetlerimiz döneminde mali disiplinin tesis edilmesi ve korunması her zaman temel önceliklerimiz arasında olmuştur. Program dönemi sonunda bütçe açığının milli gelire oranının uzun dönem ortalamasının altına, yüzde 2,5 oranına gerilemesi hedeflenmektedir.

Mali sıkılaşmanın etkisiyle, AB tanımlı genel yönetim borç stoğumuz gerilemeye devam etmekte. Program dönemi sonunda, borç stoğunun milli gelire oranının yüzde 24,8 düzeyine gerilemesi beklenmektedir.

Türkiye'nin kamu borcunun milli gelire oranı 2023 yılında bir önceki yıla göre 2,2 puan gerileyerek yüzde 29,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. İlgili oran gelişmekte olan ülke ortalaması olan yüzde 69,5 ve gelişmiş ülke ortalaması olan yüzde 108,2 seviyesine göre oldukça düşük düzeyde bulunmaktadır.

Türkiye, hanehalkı borçluluğunda da benzer şekilde gelişmekte olan ülke ortalamalarına göre düşük bir riskliliğe sahiptir. 2023 yılında Türkiye'de hanehalkı borcunun milli gelire oranı bir önceki yıla göre yatay seyrederek yüzde 11 seviyesinde gerçekleşirken aynı dönemde gelişmekte olan ülkelerin ağırlıklı ortalaması yüzde 49,1, gelişmiş ülkelerin ağırlıklı ortalaması ise yüzde 71,8 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin reel sektör borcunun GSYH'ya oranı ise, 2022 yılına göre 6,8 puan azalarak 2023 yılı sonunda yüzde 48,5'e gerilemiş olup benzer ülkeler ortalamasının altında seyretmeye devam etmektedir. Çin hariç gelişmekte olan ülke ortalaması 2023 yılı sonunda yüzde 62 düzeyinde gerçekleşmiştir.

MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER VE UYGULAMA ARAÇLARI

şimdi de sizlere makroekonomik göstergeler ve politika araçlarından bahsedeceğim.

Sunumumun bu bölümünde, öncelikli reform alanlarımıza yönelik uygulama araçlarımızdan kısaca bahsedeceğim. Büyüme başlığı altında, çeşitli sektörlerde dönüşüm ve yenilikçilik öncelikli alanlarımız arasında yer alıyor. Sanayide sektörel dönüşüm sağlanarak, yüksek katma değerli üretim yapısına geçiş hedeflenmektedir. Bu dönüşüm, sanayimizin rekabet gücünü artıracak ve dış pazarlara erişimini kolaylaştıracaktır.

Ar-Ge ve yenilik ekosisteminin güçlendirilmesi de büyüme yaklaşımımızın önemli bir parçasıdır. Ar-Ge yatırımlarının artırılması, yenilikçi projelerin desteklenmesi ve teknoloji odaklı bir ekosistemin kurulması, ekonomimizin yenilikçilik kapasitesini artıracaktır. Ayrıca, yeşil dönüşümün hızlandırılması, çevre dostu üretim yöntemlerinin benimsenmesi ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılması açısından kritik öneme sahiptir.

Dijital dönüşüme geçişin desteklenmesi, dijital altyapının geliştirilmesi ve dijital becerilerin artırılması ile ekonomimizin dijital çağın gereksinimlerine uyum sağlaması hedeflenmektedir.

Beşeri sermayenin güçlendirilmesi ile eğitim ve yetenek gelişimi yatırımları yapılarak işgücümüzün niteliklerinin artırılması planlanmaktadır.

Ayrıca, kamu altyapı yatırımlarının etkinleştirilmesi ve tarımda verimliliğin ve üretimin artırılması, büyümeyi destekleyen diğer önemli faktörlerdir. Bu kapsamda OSB ve KSS gibi planlı sanayi alanlarının artırılması, sanayi üretim bölgelerinin iltisak hatları aracılığıyla limanlara ve ana ticaret yollarına bağlanması, enerji yatırımlarının artırılmasına ek olarak Karadeniz doğal gazı ve Gabar petrolü gibi yerli enerji kaynaklarımızın etkin bir şekilde değerlendirilmesi, enerji verimliliğine yönelik teknoloji ve uygulamalarının yaygınlaştırılarak enerji ithalatının azaltılmasının yanı sıra tarımsal sulama yatırımlarının hızlı bir biçimde artırılarak ürün verimliliğinin yükseltilmesi Program dönemindeki öne çıkan kamu yatırım önceliklerimizdir.

İstihdam tarafında ise, yeni nesil çalışma biçimleri ve sektörel dönüşümler öne çıkmaktadır. Yeni nesil çalışma biçimleri ve sektörel dönüşümler, işgücü piyasasının değişen koşullara uyum sağlamasını ve daha esnek ve verimli bir yapıya kavuşmasını hedeflemektedir. İşgücüne katılımda güçlük yaşayan kesimlerin istihdamının artırılması ile kapsayıcı bir büyüme sağlanması amaçlanmaktadır.

Beşeri sermaye ve beceri uyumu, iş gücümüzün piyasa ihtiyaçlarına uygun becerilerle donatılması ve ekonominin ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi için kritik bir adımdır. Son olarak, iradi işsizliğin azaltılması, işsizlik oranlarını düşürmek ve istihdamı artırmak için iş gücü piyasasında daha aktif politikalar izlenmesini öngörmektedir.

Bu makroekonomik göstergeler ve uygulama araçları, OVP 2025-2027 dönemi boyunca ekonomimizin büyüme ve istihdam hedeflerine ulaşmasını sağlayacak ve sürdürülebilir kalkınma yolunda önemli bir rol oynayacaktır.

Öncelikle, finansal istikrar alanında atılması planlanan adımlara baktığımızda, finansal piyasaların sağlam ve istikrarlı bir şekilde işlemeye devam etmesi için finansal düzenlemelerin sadeleştirilmesi önem arz etmektedir. Bu adım, finansal sistemin şeffaflığını ve güvenilirliğini artırarak piyasa katılımcılarının risklerini daha iyi yönetmesine olanak tanıyacaktır.

Seçici kredi uygulaması, kredi büyümesini kontrol altında tutarak finansal riskleri azaltmayı hedeflerken, sermaye piyasalarının geliştirilmesi daha derin ve likit bir finansal yapı oluşturmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, katılım finansının geliştirilmesi ve finansal teknolojilerin geliştirilmesi gibi adımlar da finansal sistemin daha kapsayıcı ve yenilikçi olmasını destekleyecektir. Bu çerçevede, tasarrufların artırılması da ekonomik istikrar için kritik bir unsur olarak öne çıkmaktadır; bu, yurtiçi tasarruf oranlarını artırarak ekonomik büyümeye sürdürülebilir bir kaynak sağlamayı amaçlamaktadır.

Diğer yandan, fiyat istikrarı için uygulanacak stratejilere geçerse, dezenflasyon sürecine uygun politika bileşimi önemli bir adım olarak karşımıza çıkıyor. Enflasyonun kontrol altına alınması ve tek haneli seviyelere çekilmesi için uygun para ve maliye politikalarının bir arada ve uyum içinde uygulanması gerekmektedir. Yönetilen ve yönlendirilen

fiyatlar politikası, fiyat artışlarını kontrol altında tutarak hane halkının satın alma gücünü korumayı hedeflemektedir.

Ayrıca, arz yönlü politikalar ile üretim kapasitelerinin artırılması ve piyasaya sunulan mal ve hizmetlerin çeşitlendirilmesi planlanmaktadır. Bu, talep baskılarını hafifleterek enflasyonist baskıları azaltmada önemli bir rol oynayacaktır.

Bu iki slaytın da ortaya koyduğu gibi, OVP 2025-2027 dönemi boyunca ekonomik büyüme, istihdam, finansal istikrar ve fiyat istikrarı hedeflerine ulaşmak için kapsamlı ve çok boyutlu bir yaklaşım benimsenmiştir. Her bir strateji ve uygulama aracı, ekonomimizin sürdürülebilir kalkınma yolunda ilerlemesini sağlamak için dikkatle tasarlanmıştır.

Şimdi ise, ekonomimizde önemli olan diğer iki alandaki politika araçlarına bahsetmek istiyorum. Öncelikle, ödemeler dengesi başlığı altında atılacak adımlara bakalım. Ekonomimizin dış ticaret dengesini iyileştirmek için ürün ve pazar çeşitlendirmesi stratejisi büyük önem taşıyor. Etkin ticaret diplomasisi ise, uluslararası ticaret ilişkilerimizin güçlendirilmesi ve yeni pazar fırsatlarının değerlendirilmesi için kritik bir unsurdur.

Ayrıca, ticaretin kolaylaştırılması ve ihracatın finansmanı, ihracat süreçlerinin daha verimli hale getirilmesi ve ihracatçılarımıza finansal destek sağlanması yoluyla dış ticaret hacminin artırılmasına katkıda bulunacaktır. İthalat bağımlılığının azaltılması, özellikle stratejik sektörlerde yerli üretimi teşvik ederek cari açığın azaltılmasını hedeflemektedir. Bunun yanında, hizmet ihracatının geliştirilmesi ve ihracatta yeşil ve dijital dönüşümün desteklenmesi, hizmet sektöründe rekabet gücümüzü artıracak ve sürdürülebilir ihracat stratejilerinin benimsenmesini sağlayacaktır.

İş ve yatırım ortamı konusuna gelince, burada hedefimiz, Türkiye'yi yerli ve yabancı yatırımcılar için daha cazip bir hale getirmektir. İş ve yatırım süreçlerinin iyileştirilmesi, bürokratik engellerin azaltılması ve

yatırım süreçlerinin hızlandırılması ile mümkündür. Ayrıca, düzenleyici çerçevenin iyileştirilmesi, iyi işleyen bir adalet sistemiyle iş dünyasının daha öngörülebilir ve istikrarlı bir ortamda faaliyet göstermesini sağlayarak yatırımları teşvik edecektir.

Rekabetçi yeni yatırımların tesisi ve yeşil, dijital ve tedarik zinciri odaklı yatırımların artırılması, ekonomimizin geleceğin trendlerine ve küresel rekabet koşullarına uyum sağlaması açısından önemlidir. Bu tür yatırımlar, hem çevresel sürdürülebilirliği hem de ekonomik büyümeyi destekleyecektir.

Son olarak sizlere, kamu maliyesi alanında sürdürülebilir ekonomik büyüme ve mali disiplin hedeflerimize ulaşmak için uygulayacağımız politika araçlarından bahsedeceğim.

Kamu maliyesi başlığı altında, devletin mali yapısını güçlendirmek ve kamu harcamalarının etkinliğini artırmak için bir dizi reform öngörülmektedir. İlk olarak, harcamalarda etkinlik sağlanması önceliğimizdir. Bu, kamu kaynaklarının daha verimli kullanılması ve gereksiz harcamaların minimize edilmesi anlamına gelmektedir. Etkin bir harcama politikası, bütçe açığını kontrol altında tutarak mali disiplini sağlamak için kritik bir rol oynayacaktır.

Afetlere dirençli yapının finansmanı, doğal afetler ve beklenmedik krizlere karşı daha hazırlıklı ve dayanıklı bir mali yapı oluşturmayı hedeflemektedir. Bu, ülkemizin afet sonrası yeniden yapılanma sürecinde hızlı ve etkili bir yanıt verebilmesini sağlayacaktır.

Vergilemede adalet ve etkinlik ise, vergi politikalarının daha adil ve etkili bir şekilde uygulanmasını amaçlamaktadır. Bu çerçevede, vergi tabanının genişletilmesi ve kayıt dışılıkla mücadele edilmesi, kamu gelirlerinin artırılmasına ve mali sürdürülebilirliğin sağlanmasına katkıda bulunacaktır. Kayıtdışılıkla mücadele ve denetimlerde etkinlik de bu hedefe ulaşmak için hayati bir adımdır; ekonomideki kayıt dışı faaliyetlerin minimize edilmesi ve denetimlerin daha etkin yapılması hedeflenmektedir.

Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) yönetim reformu, kamu teşebbüslerinin daha verimli ve rekabetçi bir yapıya kavuşturulmasını hedeflerken, sosyal güvenlik sisteminin mali sürdürülebilirliği ise, uzun vadede sosyal güvenlik harcamalarının bütçe üzerindeki yükünü azaltmayı ve sistemin sağlıklı bir şekilde işlemlerini sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu kapsamlı reform ve politikalar, Orta Vadeli Program (OVP) 2025-2027 dönemi boyunca kamu maliyesi alanında disiplinli, etkin ve sürdürülebilir bir yapı oluşturmayı hedeflemektedir. Mali disiplinin sağlanması, ekonomik istikrarın korunması ve sürdürülebilir büyümenin desteklenmesi için atılacak bu adımlar, ülkemizin kalkınma hedeflerine ulaşmasında büyük önem taşıyor.

Kıymetli Dinleyiciler,

Sunumumu burada sonlandırmış bulunmaktayım. Yeni OVP döneminde uygulanacak politikalar ve reformlarla, ekonomimizin sürdürülebilir kalkınma yolunda güçlü ve dirençli bir yapıya kavuşmasını hedefliyoruz. Belirlenen hedefler doğrultusunda atılacak adımlar, Türkiye'nin ekonomik istikrarını ve toplumsal refahını artıracak, daha adil ve kapsayıcı bir büyüme modeli oluşturacaktır.

Bu bağlamda, OVP 2025-2027'nin ülkemize hayırlı olmasını diliyorum. Yeni program dönemiyle birlikte, ekonomik kalkınma ve sosyal refah hedeflerimize ulaşmak için tüm paydaşlarla birlikte kararlı adımlar atacağımıza ve bu süreçte önemli başarılar elde edeceğimize yürekten inanıyorum. Hep birlikte, Sn. Cumhurbaşkanımızın güçlü liderliğinde ekip ruhuyla ve koordinasyon içinde daha güçlü ve müreffeh bir Türkiye için çalışmaya devam edeceğiz. Teşekkür ederim.